

TARPATAUTINĖ PAMINKLŲ IR JŲ KOMPLEKSŲ KONSERVAVIMO IR RESTAURAVIMO CHARTIJA. VENECIJA 1964

Istorijos paminklai, bylojantys praeitį, šiandien yra gyvas amžiais kurtų tradicijų liudininkas. Žmonija vis aiškiau suvokia, kad jos sukurtos vertybės yra bendros, ir pripažįsta bendrą atsakomybę už kultūros palikimo išsaugojimą būsimoms kartoms. Mūsų pareiga perduoti joms tas vertybes visiškai autentiškas.

Todėl labai svarbu suformuluoti ir priimti tarptautinius senovinių pastatų apsaugos principus, kuriuos kiekviena šalis galėtų taikyti, atsižvelgdama į savo kultūrą ir tradicijas. Atėnų chartija, 1931 metais pirmą kartą suformulavusi pagrindinius principus, davė pradžią plačiam tarptautiniam judėjimui: buvo išleisti nacionaliniai dokumentai, veikė ICOM bei UNESCO, kuri įsteigė Tarptautinį kultūros vertybių tyrimo, apsaugos ir restauravimo centrą. Kadangi pradėjo kilti vis sudėtingesnių ir įvairesnių problemų, atėjo laikas kruopščiai peržiūrėti chartijos teiginius ir praplėsti juos naujame dokumente.

Tuo tikslu Antrasis tarptautinis istorijos paminklų architektų ir technikos specialistų kongresas, susirinkęs Venecijos 1964 metų gegužės 25-31 dienomis, priėmė šį tekstą:

APIBRĖŽIMAI

1 STRAIPSNIS. Istorijos paminklo sąvoka apima ne tik pavienį architektūros kūrinį, bet ir miesto ar kaimo kompleksus, kuriuose randami tam tikros civilizacijos, jos evoliucijos ar istorinio įvykio pėdsakai. Toks apibrėžimas galioja ne tik didžiosioms vertybėms, kurie laikui bėgant įgyja kultūrinę vertę.

2 STRAIPSNIS. Paminklų konservavime ir restauravime reikia naudotis visais mokslo ir technikos pasiekimais, kurie gali padėti išsaugoti architektūrinį palikimą.

TIKSLAS

3 STRAIPSNIS. Paminklų konservavimo ir restauravimo tikslas yra išsaugoti juos ne tik kaip meno kūrinius, bet ir kaip istorijos liudininkus.

KONSERVAVIMAS

4 STRAIPSNIS. Paminklų konservavimo esmė yra jų autentiškumo išsaugojimas.

5 STRAIPSNIS. Paminklo konservavimą visada palengvina jų panaudojimas visuomenei naudingais tikslais. Toks panaudojimas pageidautinas, tačiau dėl jo neturi būti keičiamas pastato išplanavimas ar dekoras. Tik tokia sąlyga gali būti pakeista paminklo funkcija.

6 STRAIPSNIS. Konservuojamas ne tik paminklas, bet ir jo aplinka. Jeigu išlikusi tradicinė aplinka, ji turi būti išsaugota. Neleistina jokia nauja statyba, nugriovimas ar perdirbimas, kurie pakeistų masės santykius ir spalvų derinius.

7 STRAIPSNIS. Paminklas neatskiriamas nuo istorijos, kurios liudininkas jis yra, ir nuo aplinkos, kuri jį supa. Paminklo arba jo dalies perkėlimas neleistinas, išskyrus tokius atvejus, kai tai galima pateisinti paminklo išsaugojimo sumetimais arba nepaprastos svarbos nacionaliniais ar tarptautiniais interesais.

8 STRAIPSNIS. Skulptūras, tapybą ar dekorą, kurie yra sudėtinė paminklo dalis, galima atskirti nuo jo tik tada, kai vien atskyrus įmanoma juos išsaugoti.

RESTAURAVIMAS

9 STRAIPSNIS. Restauravimas -tai specifinė operacija, kurios tikslas yra išsaugoti ir atskleisti paminklo estetinę bei istorinę vertę; tai turi būti pagrįsta natūrine medžiaga

ir autentiškais dokumentais. Restauravimas turi baigtis, kai prasideda hipotezės; visa, kas daroma nuo to momento, ypač kai neišvengiamai reikalingas papildymas, turi išsiskirti iš architektūros kompozicijos ir turėti šiuolaikiškus bruožus. Bet kuriuo atveju prieš ir po restauravimo turi būti atliekami archeologiniai ir istoriniai paminklo tyrimai.

10 STRAIPSNIS. Kai nepakanka tradicinės technikos, paminklą galima sustiprinti, naudojant naujausią konservavimo ir statybos techniką, kurios efektyvumas įrodytas moksliskai ir praktiskai.

11 STRAIPSNIS. Reikšmingas kiekvienos epochos palikimas pastate turi būti gerbiamas, nes stiliaus vienybė nėra restauravimo tikslas. Kai paminkle yra keletas vystymosi stadijų antsluoksniai, ankstesnės struktūros atidengimas pateisinamas tik susidarius ypatingoms aplinkybėms ir tada, kai pašalinamasis sluoksnis nevertingas, o atidengiamoji dalis yra didelės istorinės, archeologinės ar estetiškos vertės ir jos būklė pakankamai gera tokiam atidengimui pateisinti. Atliekantis tyrimus asmuo negali pats vienas nustatyti rastų elementų vertės ir daryti išvadų apie tai, ką galima nugriauti.

12 STRAIPSNIS. Nauji elementai, kuriais pakeičiamos trūkstamos paminklų dalys, turi harmoningai įsilieti į visumą ir tuo pačiu metu skirtis nuo originalo, kad restauravimas neklastotų meninės ir istorinės tiesos.

13 STRAIPSNIS. Pristatinėti leistina tik tokiu atveju, jeigu neuždengiamos vertingos pastato dalys, nepažeidžiama tradicinė aplinka, kompozicinė pusiausvyra, paminklo ir supančios aplinkos santykis.

PAMINKLŲ KOMPLEKSAI

14 STRAIPSNIS. Paminklų kompleksams reikalinga specifinė globa; jos tikslas - išsaugoti kompleksų visumą ir juos tinkamu būdu eksponuoti. Kompleksų konservavimo ir restauravimo darbuose reikia vadovautis principais, išdėstytais ankstesniuose straipsniuose.

KASINĖJIMAI

15 STRAIPSNIS Kasinėjimai turi būti atliekami pagal mokslinius standartus ir rekomendacijas, kuriomis remiantis nustatyti tarptautiniai archeologinių kasinėjimų principai, priimti UNESCO 1956 m.

Griuvėsiai turi būti prižiūrimi ir daromi žygiai architektūros detalėms, atkastiems objektams konservuoti ir apsaugoti. Be to, turi būti imamasi priemonių paminklui taip eksponuoti, kad jis būtų geriau suprantamas ir jokių būdu nebūtų iškreipiama jo esmė. Aprioriškai turi būti atsisakyta bet kokių rekonstravimo darbų. Leistinas tik "dalimis išlikusio paminklo surinkimas (integravimas) į visumą (anastylosis). Integravimui naudojama medžiaga turi pastebimai skirtis ir jos gali būti tik tiek, kiek būtina reikia paminklui užkonservuoti ir jo formai atstatyti (tik išlikusią dalį).

PUBLIKAVIMAS

16 STRAIPSNIS. Visi konservavimo, restauravimo ar kasinėjimų darbai turi būti užfiksuoti tikslioje dokumentacijoje - analitinėse ir kritinėse ataskaitose, iliustruotose brėžiniais ir nuotraukomis. Joje turi atsispindėti visos atidengimo stadijos, techninės bei organizacinės darbų *ypatybės*. Dokumentacija turi būti perduodama į viešus archyvus, kad būtų prieinama tyrimams. Rekomenduojama dokumentacija publikuoti (Pasirašyta Tarptautinės paminklų ir jų kompleksų konservavimo ir restauravimo chartijos Redakcinės komisijos 23 narių iš 19 šalių).